TE-palvelut
AN-tjänster | TE services

10.1.2023

Aktiivisen työvoimapolitiikan palveluiden kustannusvaikuttavuus

Lähtökohtaisesti kaikki palveluiden hankinnat perustuvat henkilö- ja yritysasiakkaiden tarpeisiin. Hankintojen tukena käytetään ennakointitietoja, yritysten ja työnantajien palvelutarvearvioita, palautteita sekä omien asiantuntijoiden toiveita hankintoihin. Palveluvalikoimamme on laaja ja eri palveluiden hankintaan liittyy hyvinkin erilaisia päätösprosesseja. Palveluiden hankinta ja sisältö on kuitenkin tarkasti ohjeistettua, joten paljoa liikkumavaraa uudenlaisiin palveluihin ei ole käytettävissä.

Palkkatuesta teemme linjaukset. Linjaukset ovat hyvin lähellä sitä mitä laki julkisista työvoimapalveluista tällä hetkellä määrittelee. Aikoina, jolloin määrärahat eivät ole riittäneet koko vuodeksi, on jouduttu tekemään enemmän omia linjauksia tukien kohdistamisesta. Nyt määrärahojen riittävyys on viime aikoina ollut hyvää, eikä tarvetta määrärahojen puutteen vuoksi ole ollut tehdä niin paljoa omia linjauksia. Kuitenkin edelleen pyritään siihen, että määrärahoja ohjataan ensisijaisesti sinne, missä niiden vaikuttavuus on hyvää. Esimerkiksi vaikuttavuus 100 % tuessa on ollut hyvin pieni, kun taas vaikuttavuus yksityisellä sektorilla on ollut aina hyvää.

Starttirahan suhteen periaatteemme on, että tuki mieluummin myönnetään kuin kielletään. Kilpailua vääristävät starttirahahakemukset ja selkeästi heikot hakemukset toki tehdään kielteisinä. Työnteon uudet tavat näkyvät myös yritystoiminnan alkuvaiheissa. Yrittäjyyttä kokeillaan eri tavoin, yritystoimintaa tehdään aluksi sivutoimisena kokeiluna. Starttien määrä onkin viime vuosina pienentynyt. Starttirahalla ei pystytä tukemaan aloittavaa yrittäjää ennen kuin tämä aloittaa kokoaikaisen yritystoiminnan. Myös yritystoiminnan kokeilu työttömyysetuudella vaikuttaa starttien määrään jonkun verran. Toimimattomat yritysajatukset karsiutuvat helposti kokeilun aikana. Yhteiskunnallisesti toki kaikki aktiivitoiminta tuottaa hyviä tuloksia, mutta kokeilu ei siis välttämättä itsessään ole näkemyksemme mukaan ollut kovin vaikuttava toimenpide.

Työvoimakoulutusta pyritään toteuttamaan silloin kun tarve on olemassa. Hankittavan koulutuksen päätöksiin käytetään apuna ennakointitietoa ja aiempien koulutusten toteutumatietoja, mutta ennen kaikkea pyritään siihen, että vastataan ajankohtaisiin työnantajien tarpeisiin. Yhteishankinta

pyritään aina toteuttamaan, jos yrityksistä nousee tarpeita. Se on kuitenkin volyyminä selkeästi pienempi kuin tavallinen työvoimakoulutus.

Omaehtoisessa koulutuksessa koulutuspäätösten harkinnanvaraisuus haastaa. Samalla tavalla kuin muiden koulutushankintojen kanssa, on omaehtoisen koulutuksen vaikuttavuutta pystyttävä ennakoimaan ja arvioimaan. Pyrimme kyllä tarjoamaan omaehtoista koulutusta palveluna aina silloin kun se nähdään hyvänä ratkaisuna asiakkaalle ja näissä tapauksissa vaikuttavuus on ollut varsin hyvää.

Kotoutumispalvelut ovat vaikuttavuudeltaan nykyisellä mittaustavalla erinomaisia. Tämä johtuu siitä, että kotoutumispalvelut on jaettu jaksoihin. Niiden kokonaisvaikuttavuus koko kotoutumisjakson jälkeen on kuitenkin heikohko ja näemmekin, että kotoutumispalvelut pitäisi sitoa paremmin työelämään eikä tarjota niitä erillisenä palveluna.

Lähtökohtaisesti koulutukset ja valmennukset järjestetään suoraan asiakkaiden ja työnantajien tarpeisiin, mutta aina ryhmäkoot eivät aina ole tarpeisiin vastaavia ja ryhmiin ajautuu myös niitä asiakkaita, jotka eivät niin hyvin sovellu juuri kyseiseen koulutukseen. Näihin haasteisiin osittain vastaa VOS-koulutuksen mahdollisuus.

Ryhmäpalveluissa haaste on aina löytää sellainen asiakasjoukko, jolla on samat valmennustarpeet samanaikaisesti. Näemme, että yksilöön kohdentuva palvelu on tehokkaampaa kuin ryhmät. Ryhmävalmennuksia toteutamme nyt vähemmän kuin ennen. Valmennukset ja asiantuntija-arvioinnit toteutetaan tarvelähtöisesti TE-toimiston ja kuntakokeilun tiimeistä ja kokeilusta ilmoitetun tarpeiden mukaan.

Koulutushankinnoissa voidaan käyttää myös tulosperusteisia hankintamalleja, jolloin palveluntuottajalle maksetaan koulutettavan sijoittumisesta koulutuksen aikana tai sen jälkeen. Hämeessä on toteutettu tulosperusteisia hankintoja ja niiden seurantaan on rakennettu oma exce-pohjainen järjestelmä, koska URA-järjestelmä ei tällaiseen taivu.

Osa asiakaskunnastamme on aina ollut haastavaa ja voidaankin pohtia, että onko oikea tavoite heidän työllistämisensä vai toimintakykynsä ylläpito. Joissakin tapauksissa pyritään siihen, että saadaan edes katkaistua työnhaku jollain toimintakykyä ylläpitävällä palvelulla. Tämäntyyppisten pehmeiden asioiden mittaus puuttuu vaikuttavuusajattelusta. Esimerkiksi kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu vain niille, jotka eivät pysty osallistumaan TE-palveluihin ja palveluhan onkin lähtökohtaisesti sosiaalipalvelu. Näemme, että silloin myöskään vaikuttavuuden tavoitteet eivät voi olla kovin korkealla.

Seuraamme tarkasti määrärahoja, mutta kustannusvaikuttavuutta emme pysty systemaattisesti seuraamaan. Työvoimapalveluista saamme hyvin tietoa, esim. keskikustannuksien muodossa. Välittömiä tuloksia pystymme seuraamaan asiakastiedoista ja 3 kk tuloksia saadaan, mutta ei juuri muuta. Urasta ei löydy tähän työkaluja. Seurantaa ja palveluiden tuotannonohjausta varten olemme luoneet oman järjestelmän Tiimeriin, jossa

voimme saada tietoja kustannuksista ja suoritteista /henkilö, mutta vaikuttavuuden seuranta on sielläkin hankalaa, koska tarvittavia tietoja ei mistään saada. Monissa palveluissa vaikuttavuus syntyy viiveellä eikä jo asiakkuudesta poistuneen asiakkaan tilanteen seuraaminen ole mahdollista. Uran passiivisen asiakasrekisterin käyttöön liittyy epäselvyyksiä ja ostopalveluiden tuotannonohjauksesta puuttuu siis kokonaan järjestelmä.

Näemme, että tietojärjestelmiämme pitäisi kehittää vahvasti siihen suuntaan, että myös ostopalveluiden ohjaus ja seuranta voidaan tehdä sitä kautta. Toisaalta haastamme ajatuksen, että onko vaikuttavuuden seuranta yksittäisen viraston tehtävä vai tulisiko sen olla ohjaavan tahon tehtävä, koska tarvitaan valtakunnallista näkemystä ja vertailtavuutta.

Hallinnollisten kustannusten sisällyttämisestä osallistumiskustannuksiin näkisimme, että tällä hetkellä työ vaatisi paljon manuaalista hakemista ja jyvittäminen eri palveluiden kustannuksiin on haastavaa. Työajan seurantajärjestelmä ei ole niin tarkka, että kustannuksia voitaisiin seurata. Lisäksi kaikkiin tarvittaviin tietoihin ei TE-toimistoissa ja ELY-keskuksissa ole pääsyä. Jos jokainen toimija tekisi seurannan itse, vertailukelpoisuus valtakunnallisesti olisi huono. Siksi näkisimme, että ohjaavan tahon tulisi seuranta järjestää.

Kehittämispäällikkö Maarit Ahomäki
Hämeen TE-toimisto
050-3963039